

Socialdemokratiet er fortræffelig, selv om den næsten udelukkende bygger på trykte kilder. Mary Dau konstaterer som andre historikere, at interviews mange år efter begivenhederne med personer, der var med til at forme dem, ikke er særlig givende.

God er ligeledes skildringen af russernes komme til Bornholm og deres tilbagetrækning i foråret 1946 efter en »mønsterværdig« besættelse. Forfatteren holder sig strengt til det udenrigspolitiske, dels forholdet mellem de to lande, dels Bornholmsproblemet i London og Washington. Danmarks passivitet var påfaldende; Mary Dau mener, at »tavshed i virkeligheden var dansk diplomatisk største våben i sagen om Bornholm« og konstaterer, dog uden egentligt »bevis«, at rømningen hang sammen med udviklingen i Tyskland og Middelhavet.

Danmarks og Norges vej til NATO gik gennem det forgæves forsøg på at skabe et nordisk forsvarssamarbejde. Forgæves, fordi Norges og Sveriges interesser ikke kunne forenes. Danmark søgte at mægle, og det var længe uklart, hvilken side Danmark ville vælge, hvis mæglingen ikke lykkedes. Baggrunden var den kolde krig, især den kommunistiske magtovertagelse i Tjsekoslovakiet i februar 1948, og forfatteren følger de nordiske forhandlinger ikke bare på det nordiske plan (det er gjort før), men helt op i den store politik. Hun erklærer, at det ikke er hendes opgave at skrive historie om forsvarsforhandlingerne, men leverer alligevel en udmærket historisk oversigt.

Også i indledningen hævder Mary Dau: »Arbejdet gør intet krav på at være historieskrivning«. Hun forklarer det med, at kilderne er for mangelfulde og at hun ikke har gjort forsøg på en samlet fremstilling af de begivenheder, der fandt sted i årene 1944-49, og endelig med at hun måtte begrænse sig til »motiverne til handlingen fremfor selve handlingen«.

Hvorfor denne beskedenhed? Det er få historikere, der skildrer en moderne periodes totale historie; historikeren har ret til at koncentrere sig om motiver fremfor handlinger, og at kilderne er ufuldstændige, bør ikke afholde nogen fra at arbejde med problemerne – ofte er fremstillingen jo med til at kalde nye kilder frem eller åbne hidtil lukkede arkiver. Heldigvis har Mary Dau ikke fulgt sine egne forbehold. Det er god og nyttig historieskrivning, hun har præsteret.

Af egentlige fejl har anmelderen kun bemærket få. Det er ikke rigtigt, at Dansk Samling var »en nydannelse fra krigens tid« (s. 139), partiet blev stiftet i 1936. Den svenske professor Tingsted (s. 177) skal være Herbert Tingsten.

SIGURD RAMBUSCH

KURT JÜRGENSEN: Die Gründung des Landes Schleswig-Holstein nach dem zweiten Weltkrieg. Der Aufbau der demokratischen Ordnung in Schleswig-Holstein unter dem ersten Ministerpräsidenten Theodor Steltzer 1945-1947. Neumünster, Karl Wachholtz Verlag, 1969. 84 s. 8 tvl. 3 oversigter. 16.80 DM.

I denne bog, der tillige er udsendt som »Beiheft« til bd. 8 af *Geschichte Schleswig-Holsteins*, fremlægger forf. – en medarbejder af den kielske historiker K. D. Erdmann – et forarbejde til en mere fyldig fremstilling af Slesvig-Hol-

stens udvikling i efterkrigstiden, som skal dække perioden 1945–50 og udkomme inden for rammerne af den store slesvig-holstenske historie, hvoraf der nu foreligger 3 afsluttede bind samt nogle hæfter.

Som angivet af bogens lidt omstændelige undertitel vedrører dette forarbejde kun årene 1945–47, mere nøjagtigt tiden fra Tysklands sammenbrud i maj 1945 til april 1947, da Steltzers 2. kabinet ophørte med at fungere efter socialdemokraternes valgsejr ved det første landdagsvalg i samme måned. Til gengæld er der tale om to overmåde indholdsmættede år, hvor et frugtbart samarbejde mellem den britiske besættelsesmagt og slesvig-holstenske politikere resulterede i, at fundamentet blev lagt til den begrænsede »Eigenstaatlichkeit«, som tilkommer enkeltlandene i den vesttyske forbundsrepublik. Forsåvidt Slesvig-Holsten på grund af sin overskuelighed ligefrem blev militærregeringens »model-land« (s. 46) kan dette lokale samarbejde have haft vidtrækkende følger for udviklingen af forbundsrepublikkens struktur. Derimod har landets tilblivelse næppe haft ret meget at gøre med »ein starkes schleswig-holsteinisches Eigenbewusstsein«, som efterhånden skulle have udviklet sig fra et middelalderligt udgangspunkt. Dette betvivles med føje endda af en af Jürgensens kolleger i Kiel (jfr. *Zeitschrift der Gesellschaft für Schleswig-Holsteinische Geschichte*, Bd. 95, 1970, s. 305). En anden skruptudse er forf.'s oprørende overfladiske omtale af den danske bevægelse i Sydslesvig – »offenkundig Zehntausende von Südschleswigern allein aus seelischer und materieller Not« (s. 28).

Hovedindtrykket af fremstillingens 54 sider – de resterende sider rummer en dokumentation, der helt overvejende gengiver hidtil utrykt materiale fra slesvig-holstenske myndigheder og arkiver – er dog, at Kurt Jürgensen har ydet et anerkendelsesværdigt kratrydningsarbejde, hvis afslutning må imødeses med spænding, selv om periodens slesvig-holstenske historie vel næppe kan skrives fyldestgørende, før de engelske arkiver åbner sig.

LORENZ RERUP